

СТАНОВИЩЕ

От: Проф. дн Таня Йорданова Тодорова

Университет по библиотекознание и информационни технологии

(акад. длъжност, научна степен, имена, институция),

за дисертационния труд на

Боряна Филипова Козарева

на тема **„Индикатори за изследване на информационното поведение на потребителите в университетските библиотеки в България“**,

представен за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“ по професионално направление: 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Теория на научната информация - Информационно обслужване)

Основание за представяне на становището: участие в състав на научно жури, съгл. Заповед на Ректора на Софийския университет проф. дфн Анастас Герджиков от 16.07.2021 г. за утвърждаване на решение на ФС на ФФ от 06.07.2021, протокол № 7.

Данни за докторанта и докторантурата

Докторант Боряна Козарева е професионалист от практиката. Тя е директор на дирекция „Библиотечна и издателска дейност“ при Централната селскостопанска библиотека. В периода 2017-2020 г. се обучава като редовен докторант в катедра „Библиотекознание, научна информация и културна политика“ при Философския факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ под научното ръководство на доц. д-р Елица Лозанова-Белчева. Запознаването с предоставените материали показва спазване на ЗРАСРБ и на Правилника на СУ за неговото приложение и покриване на минималните национални изисквания.

Кратка аналитична характеристика на дисертацията

Дисертационният труд на тема „Индикатори за изследване на информационното поведение на потребителите в университетските библиотеки в България“ е добре структуриран в общ обем от 263 страници, от които 223 страници научен текст. Съдържанието включва: увод, три глави, заключение, използвана литература и 11 приложения (в обем от 28 страници). В текста са представени 58 фигури и 3 таблици. Темата на дисертацията е с формулировка, съответстваща на нейното съдържание.

Уводът изяснява избора, значимостта и актуалността на темата. Възприемам така предложените формулировки на обект – университетските библиотеки в България като институции в ролята им на основен източник за информационно осигуряване на образователния и научноизследователския процес във висшите училища, и предмет на на дисертационния труд: информационното поведение на потребителите на университетски библиотеки и неговите основни аспекти за изследване. Изведени са две основни цели, логически обвързани с формулирани две изследователски хипотези. За постигането на поставените цели и валидиране на формулираните изследователски хипотези в дисертационния труд са изпълнени седем релевантни научноизследователски задачи. В увода е представена и комплексната методика на изследването, която е приложена успешно в хода на реализацията на труда. Възприемам поставените ограничения в обхвата на дисертационното изследване. Обосновано е, в нетипичната ситуация във връзка с пандемията от COVID-19, емпиричните изследвания със специалисти и потребители на университетските библиотеки да се ограничат до онлайн анкети.

В първата глава *„Терминологична и теоретична рамка на изследването. Основни модели за проучване на информационните потребности“* Б. Козарева задълбочено анализира теоретичната и изяснява терминологичната рамка на проучването си, представя основните модели за изследване на информационните потребности. Открит е извод за преобладаването на потребителски-ориентирания подход при предлагането на услуги и ресурси от университетските библиотеки. Във *втората глава „Анализ на чуждестранната практика в проучването на информационното поведение на потребителите“* постижение на изследователския анализ на дисертантката е извличането на индикатори за изследване на информационното поведение на потребителите в чужди университетски библиотеки с възможност за съпоставимост с българската практика в тази област. Проследена е акредитационната политика на висшите училища в различни държави; направен е преглед на организации, контролиращи процесите на акредитация на международно ниво (в Европа); представени са три рейтингови системи за университетите в света; разгледани са стандартите за работа с информация във висшето образование. Докторантката предлага анализ на интернет сайтовете на 6 университетски библиотеки и достига до извода, че информационното проучване на потребителите е в основата на организирането на информационните ресурси и услуги, които библиотеките предлагат. Наблюдава се информационна осигуреност на всеки един от етапите на информационното поведение.

Изследванията, проведени с потребители на университетски библиотеки, позволяват извеждането на общи индикатори за изследване на информационното поведение. Третата глава „Изследване на информационното поведение в университетските библиотеки в България. Препоръчителен модел за проучване и анализ на информационно поведение“ е фокусирана върху българската практика в изследването на информационното поведение. Проучени и анализирани са надлежно: нормативната уредба на университетските библиотеки, акредитационните процедури и рейтинговата система на висшите училища, като са представени набор от индикатори, които очертават моментното състояние в сектора и предлагат възможност за съпоставимост по тези индикатори на висшите училища у нас. Б. Козарева установява, че публикуваните материали относно информационното поведение на потребителите на университетски библиотеки у нас са малко, но в същото време покриват широк спектър от аспекти, в които то се изучава. Дисертантката достига до извеждане на общи индикатори, с които се изследва информационното поведение. Те се използват за изграждане на инструментариума на осъществено емпирично изследване. В тази глава се докладват резултатите от проведеното емпирично изследване сред директорите на университетските библиотеки в България, с цел да се проучат нагласите и моделите, с които се изследва информационното поведение на потребителите на тези библиотеки. Натрупаният теоретичен опит от чуждестранната и българската практика, открояването на индикатори, валидни и в двете практики, както и анализът на данните от проведеното емпирично проучване - дават възможност на Б. Козарева да предложи собствен препоръчителен модел за изследване на информационното поведение на потребителите на университетски библиотеки. Този модел е апробиран сред потребители на Университетската библиотека при Софийския университет „Св. Климент Охридски“ - преподаватели, докторанти, студенти и служители. Анализът на данните от проучването на потребителите потвърждава валидността на модела на дисертантката и защитава претенцията за принос. Заключение на дисертационния труд коректно обобщава моменти от постигнатите научноизследователски резултати от дисертационното изследване.

Списъкът с използваната литература включва 175 заглавия, от които 43 на български език, 2 на руски език, 119 на английски език и 11 на немски език. Спазени са основните изисквания за прецизност и точност на цитирането и позоваването.

Постижения на дисертационното изследване

Възприемам, като постигнати в дисертационния труд, предложените от Б. Козарева научни приноси с теоретичен характер, както следва: 1. Систематизирани са основните модели за изследване на информационното поведение на потребителите и чрез съпоставителен анализ са изведени спецификите в методиките за оценка на потребителското поведение. 2. Идентифицирани са българските практики за изследване на информационното поведение в университетските библиотеки и са очертани проблемите, свързани с липсата на систематичност и методология в извършването на този процес. 3. Проучени и анализирани са различни рейтингови и акредитационни системи в националната и чуждестранна практики в контекста на информационното осигуряване на образователния и научноизследователския процес от университетските библиотеки.

Дисертацията има своите постижения и с практико-приложен характер, като е предложен набор от индикатори за изследване на информационното поведение на потребители в университетските библиотеки в България и е разработен и апробиран теоретико-приложен модел за изследване на информационното поведение на потребители в университетски библиотеки в България.

Споделям обобщенията на Б. Козарева, че темата за изследването на информационното поведение все повече ще навлиза в практиката на българските университетски библиотеки и че стандартизирането на образователния процес, както и на изискванията пред библиотеките в световен мащаб са естествен процес, от който са повлияни и българските университетски библиотеки.

Апробацията на проведеното изследване от Б. Козарева е осъществено чрез 6 публикувани научни доклада и статии. Всички публикации имат пряко отношение към темата на дисертацията и комуникират напредъка в научноизследователската работа.

Авторефератът отговаря на изискванията за синтезирано отразяване на съдържанието на дисертационния труд и е оформен според изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото приложение в СУ „Св. Климент Охридски“.

Забележки и препоръки:

Отправлям препоръка при бъдещата си научноизследователска и публикационна дейност Б. Козарева да наблегне върху изискванията на научния стил и върху редакционно прецизиране на текстовете, анализите и обобщенията. В дисертацията има места, които изискват корекция. (Напр., на с. 156 при анализа на състоянието на

университетските библиотеки в България, по отношение на индикатора „Библиотечен фонд на студент“, се установява че за последните две години, обхванати в проучването, на първо място е Националният военен университет „Васил Левски“ – Велико Търново. Но в Заключението, с. 219, не се посочва коректно индикаторът и твърдението, че „Библиотеката на Националния военен университет „Васил Левски“ е една от най-богатите библиотеки в системата на висшето образование, както се видя от данните по показател „Библиотечен фонд“, разгледан в трета глава на дисертационното изследване“ – е невярно). В автореферата са допуснати някои слабости като: не е включено съдържанието на дисертацията и може да се оптимизира балансираното представяне на отделните глави.

Отчитайки, че уменията за научно писане и публикуване се изграждат и усъвършенстват в процеса на научната дейност на изследователя – тези критични бележки не влияят на положителната ми оценка за получените резултати в дисертационния труд, а са препоръка за бъдещо надграждане в развитието на авторката.

Заключение

Актуалността, значимостта и спецификата на дисертационния труд на тема „Индикатори за изследване на информационното поведение на потребителите в университетските библиотеки в България“, както и съответстващите на направеното изследване постигнати приноси с теоретичен и приложен характер - ми дават основание да предложа на членовете на уважаемото Научно жури да гласуваме **положително** за присъждане на Боряна Филипова Козарева на образователната и научна степен „Доктор“ по професионално направление: 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Теория на научната информация - Информационно обслужване).

07.09.2021 г., гр. София

проф. дн Таня Тодорова